

Als rechtgeaard bèta-wetenschapper geeft Gert Rauws (scribent voor het HOVO Utrecht Bulletin) zijn mening over de verhouding tussen bèta-, alfa- en gamma-onderwerpen binnen 14 HOVO's in Nederland.

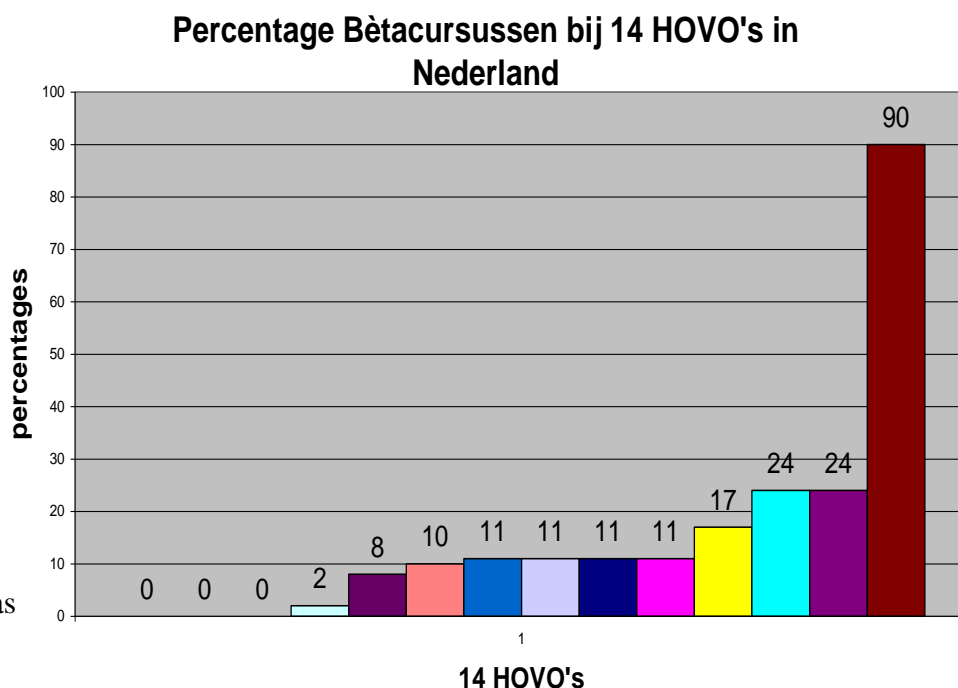
Te weinig bèta-vakken in het HOVO aanbod?

In de loop van de jaren is bij mij, en ook bij anderen, de vraag gerezen of het aandeel van bèta-onderwerpen in het HOVO-aanbod niet wat klein is in verhouding tot dat van alfa- en gamma-onderwerpen. Welnu, klein is het zeker, maar is het aanbod kleiner dan de vraag? Moeilijk te beantwoorden. Helpt hier het adagium van Kamerlingh Onnes: 'Van meten tot weten'? Misschien, maar daarvoor zou een degelijke landelijke enquête nodig zijn.

Om enig inzicht te verkrijgen heb ik een steekproef genomen uit het landelijk HOVO-aanbod: de programma's van het seizoen herfst 2007-winter 2008. Per e-mail heb ik alle HOVO-Instellingen in Nederland verzocht deze programma's voor te leggen. Hierop werd zeer prompt gereageerd.

Even terzijde: het lezen van al die programma's was smullen. Er zijn kostelijke en originele onderwerpen in te vinden! Leent dat zich niet voor meer uitwisseling?

Sommige instellingen bleken werkzaam op verschillende locaties. Andere cursussen werden binnen het seizoen herhaald of op verschillende locaties gegeven. Separaat of gebundeld beschouwen? Ik besloot de cursussen per instelling te bundelen, er van uitgaande dat er één bestuur was dat vanuit een bepaalde visie het programma voor de locaties opstelde. Iedere cursus werd separaat geteld, omdat een herhaling een weerspiegeling was van grotere vraag.

Het resultaat van deze globale steekproef leert ons dat bij de meeste HOVO-instellingen het aandeel van de bèta-onderwerpen circa 10 % is; zie staafdiagram. Er zijn drie instellingen waar in het vorige seizoen in het geheel geen bèta-onderwerpen zijn gedoceerd. De vraag of dit een systematisch verschijnsel is, kan slechts worden beantwoord door een longitudinaal onderzoek.

Een echte uitschieter daartegenover is HOVO-Delft met 90% bèta-onderwerpen, waarvan een aantal weliswaar een maatschappelijke context heeft. Ik zou visioenen hebben gekregen van Delftenaars die watertandend uit de 'diaspora' naar Delft ijlen om daar weer te worden bijgevoed, als niet in het begeleidende e-mail had gestaan dat lang niet alle cursussen ook waren doorgegaan. Maar zolang dat niet de enige niet-bèta-cursus: 'Politieke en ethische filosofie' betrof zou dat weinig invloed op het eindresultaat hebben gehad.

Tot welke overwegingen leidt dit globale resultaat? Welke wensen hebben de verschillende populaties?

Van de alfa-gamma-groep kan men verwachten dat zij hoofdzakelijk in alfa-gamma-onderwerpen zijn geïnteresseerd, gezien de traditionele desinteresse van deze groep in bèta-onderwerpen – de breed geïnteresseerde individuen niet te na gesproken. Of is dit soms een traditioneel vooroordeel van mij? Bij de bèta's daarentegen overheerst vaak de behoefte naar kennis en inzicht in onderwerpen die in hun beroepsleven geen rol hebben gespeeld en waarvoor zij toen onvoldoende vrije tijd hadden. Bovendien, als een fysicus zich in de evolutie wil verdiepen, dan liggen er stapels toegankelijke boeken voor hem /haar klaar. Idem voor de bioloog die meer van de 'big bang' wil weten, enzovoort. Als men er van uit gaat dat de vraag voldoende bekend is en dat men het aanbod door de vraag mag laten sturen, dan is alles in orde. Maar mijn ervaring, opgedaan bij een HOVO-cursus over een wiskundig onderwerp riep twijfels op. Daar zaten ruim vijftig cursisten niet alleen uit de eigen regio, maar ruim daarbuiten, zelfs tot uit Hardegarijp en Sint-Oedenrode. Ieder had het moeilijk met de stof, maar de uitval, tien procent, was beslist niet groter dan de bij andere cursussen. Men zou bijna zeggen dat deze groep eindelijk haar bèta-honger kon stillen. Anderzijds meldde een andere HOVO-instelling dat de inleidende cursus in de astronomie, de enige bèta-cursus, was uitgevallen door te weinig respons.

Mijn voorzichtige conclusie uit de summiere resultaten is dat er geen reden is voor een bèta-offensief. Wèl lijkt het mij van belang om systematisch meer te experimenteren met bèta-onderwerpen die een duidelijke relatie hebben naar alfa-gamma-onderwerpen, of met echt hybride onderwerpen. Als zeer gewenste bijwerking zou – bij herhaald slagen van dergelijke pogingen – de kloof tussen de *two cultures* wat smaller gemaakt kunnen worden.